

ПРІОРИТЕТНІ СФЕРИ, ЗОНИ ТА ОБ'ЄКТИ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено необхідність залучення іноземного капіталу в економіку України на сьогодні, виявлено пріоритетні сфери, зони та об'єкти для іноземних інвестицій. Визначено оптимальні форми залучення іноземних інвестицій в окремі галузі економіки. Проаналізовано сучасний стан та аспекти активізації залучення іноземного капіталу в економіку країни.

Ключові слова: інвестиції, капітал, економіка.

Исследована необходимость привлечения иностранного капитала в экономику Украины, выявлены приоритетные сферы, зоны и объекты для иностранных инвестиций. Определены оптимальные формы привлечения иностранных инвестиций в отдельные отрасли экономики. Проанализировано современное состояние и аспекты активизации привлечения иностранного капитала в экономику страны.

Ключевые слова: инвестиции, капитал, экономика.

The necessity of bringing in of foreign capital is investigational for the economy of Ukraine of today, priority spheres, areas and objects, are deduced for foreign investments. The optimal forms of bringing in of foreign investments are certain in separate industries of economy. The modern state and aspects of activation of bringing of foreign capital is analysed in the economy of country.

Keywords: investments, capital, economy.

Постановка проблеми. В умовах ринкового трансформування економіки України дуже гострою є потреба в значних іноземних інвестиціях. Для більшості країн з перехідною економікою ефективно використаний іноземний капітал стає ключовим фактором їх розвитку. Україна дуже зацікавлена у притоці прямих інвестицій, оскільки вони не збільшують зовнішній борг (а навпаки, сприяють одержанню коштів для його погашення), забезпечують ефективну інтеграцію національної економіки у світову завдяки виробничій та науково-технічній кооперації, слугують джерелом капіталовкладень, причому у формі сучасних засобів виробництва, залучають вітчизняних підприємців до передового господарчого досвіду. Сьогодні, як ніколи, потрібна швидка віддача від вкладених коштів для того, щоб максимально сприяти найшвидшому виходу економіки з кризового стану. Проблема полягає у стимулюванні ефективного притоку іноземного капіталу. У зв'язку з цим постає питання, у які галузі та в яких формах слід насамперед його залучати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми іноземних інвестицій в науковій літературі в аспекті залучення іноземного капіталу в країни, що розвиваються, постійно знаходяться в полі зору науковців. Серед вчених, які присвятили свої роботи проблематиці іноземного інвестування, можна назвати Дж. Даннінга, Г. Райтера, Р. Вернона,

Г. Купмана, Д. Шнайдера. В українській науковій літературі багато зробили в цьому напрямку такі вчені як О. Рогач, Б. Губський, В. Бодров, В. Новицький, В. Міщенко, І. Луніна, В. Степаненко, В. Шевченко та інші.

Невирішена раніше частина загальної проблеми. У проведених раніше дослідженнях недостатньо уваги було приділено обґрунтуванню ефективного механізму залучення іноземних інвестицій в Україну, вивченню особливостей вкладень в окремі галузі економіки, пошук пріоритетних сфер, зон та об'єктів інвестування.

Мета статті. Розглянути питання залучення іноземних інвестицій в економіку України задля визначення оптимальних способів залучення іноземних коштів у пріоритетні сфери, зони.

Виклад основного матеріалу.

На нашу думку, іноземний капітал сьогодні особливо необхідний у тих сферах економіки України, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану, зняти наростаюче соціальне напруження в суспільстві. Насамперед це виробництво продуктів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків та іншої життєво важливої продукції. Це потрібно не тільки для забезпечення населення необхідними товарами та послугами, а й для того, щоб здійснити їх імпортозаміщення, звільнити валютні ресурси, що витрачаються зараз на імпорт товарів народного споживання або сировини для їх виробництва.

Агропромислове господарство України - від первинних виробничих процесів у сільському господарстві до випуску кінцевого продукту та доведення його до споживача – потребує реконструкції та модернізації за участі іноземних капіталовкладень. Тут вкрай необхідно підняти продуктивність та знизити втрати, забезпечити більш глибоку та комплексну переробку первинної сировини з метою значного збільшення виходу кінцевої продукції та підвищення її споживчих якостей. Зниження втрат сільськогосподарської сировини та поглиблення її переробки стосується тих сфер, де за участю іноземного капіталу можна в короткі строки одержати значний економічний ефект. Невисокий ризик для іноземних інвесторів має створення порівняно невеликих підприємств, що не потребують великих вкладень і забезпечують швидку окупність початкових затрат. Бажаною є участь іноземного капіталу й у переведенні агропромислового виробництва на сучасну технологічну базу.

Великомасштабного іноземного інвестування потребують і паливно-енергетичні галузі, що впродовж багатьох років не тільки забезпечують енергопостачання виробництва та соціальної сфери, але й становлять велику частку експорту. Залучення інвестицій з-за кордону в цю галузь було б доцільним при розв'язанні ряду задач, головними з яких є :

- активізація використання існуючого виробничого потенціалу по видобуванню та переробці енергоресурсів, особливо в тих ланках, де можна в короткі строки здобути віддачу вкладених коштів;

- перехід до енергозберігаючих технологій у народному господарстві, що призведе до зниження питомих витрат палива та енергії;
- комплексна модернізація діючих і створення нових виробничих фондів і процесів на базі сучасної техніки та прогресивних технологій, що забезпечують стійке зростання ефективності та безпеки виробництва, а також докорінне поліпшення умов праці;
- застосування екологічно чистих технологічних процесів у виробництві, транспортуванні та сферах споживання енергоресурсів для зниження негативного впливу металургійного та нафтохімічного комплексів на навколишнє середовище .

Пріоритетними напрямками іноземного інвестування в Україні також є створення сучасної інфраструктури, включаючи транспорт, технічно оснащене складське господарство, телекомунікації, ділова інфраструктура (офіси, ділові центри, банки даних та інші об'єкти) та побутовий сервіс.

Основною метою розвитку транспортної інфраструктури є практична реалізація можливостей вигідного транспортно-географічного положення країни, активізація роботи із створення національної мережі міжнародних транспортних коридорів та її інтегрування у транспортні системи країн Європи і Азії, Балтійського та Чорноморського регіонів, участь України в реалізації проектів з транспортування енергоресурсів на внутрішні та міжнародні ринки.

До пріоритетних напрямів розширення і модернізації транспортної інфраструктури належить залучення приватного капіталу і кредитів вітчизняних та іноземних фінансових організацій; запровадження будівництва та реконструкції автомобільних доріг на концесійних засадах; широке використання конкурсного відбору інвестиційних проектів за критеріями окупності та визначення їх виконавців на тендерній основі; створення мережі лізингових компаній для оновлення рухомого складу морського і річкового флоту, вітчизняної авіаційної техніки, залізничного та морського транспорту.

Удосконалення національної мережі зв'язку та телекомунікацій передбачає проведення структурних перетворень з метою розширення послуг зв'язку і підвищення їх якості; створення технічної бази інформатизації на основі новітніх технологій, інтеграції національної системи зв'язку в європейську та глобальну інформаційні інфраструктури; розвиток та модернізацію зональних і місцевих мереж на базі сучасних технологій.

Особливу увагу треба приділити розвитку готельного господарства і туризму. У цій сфері найбільш доцільним і прибутковим є залучення іноземного капіталу шляхом прямих капітальних вкладень.

Для стимулювання залучення вітчизняних та іноземних інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну сфери слід забезпечити створення системи пільгового рефінансування комерційних банків у разі надання ними

пільгових кредитів для реалізації інвестиційних проектів з розроблення і впровадження високотехнологічного устаткування та іншої інноваційної продукції; розширення практики пільгового кредитування під заставу майна суб'єктів господарської діяльності; створення пайових інвестиційних фондів для реалізації великих інноваційних проектів; розширення форм кредитування інноваційних підприємств шляхом здійснення лізингових, факторингових та інших операцій.

Розвиток сучасної інфраструктури забезпечить перехід до повноцінного ринку та широкий розвиток міжнародної інвестиційної діяльності. Ці напрямки інвестиційної діяльності привабливі для зарубіжних інвесторів через відносно короткі строки окупності початкових затрат та створення сприятливої матеріальної основи для подальшої ділової активності іноземного капіталу.

Пріоритетними зонами для іноземних інвестицій в Україні є:

- Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська області), де ефективним може бути створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів - сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

- Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де необхідно здійснити реконструкцію та технічне переобладнання шахт, металургійних, хімічних виробництв на базі безвідходних, маловідходних та екологічно чистих технологій; дати потужний імпульс розвитку малоенергомістких виробництв середнього та точного машинобудування, автомобіле- та літакобудування.

- Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, розширення мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

- Регіони України, забруднені внаслідок аварії на Чорнобильській атомній електростанції, у яких, необхідно впровадити унікальні наукові дослідження, найновітніші технології та здійснити комплекс заходів щодо екологічного, економічного та соціального відродження територій.

В Україні інвестиції можуть здійснюватись шляхом:

- створення підприємств з пайовою участю іноземного капіталу (спільних підприємств);

- створення підприємств, цілком належних іноземним інвесторам, їх філіалів;

- придбання іноземним інвестором у власність підприємств, майнових комплексів, будівель, споруд, паїв участі в підприємствах, акцій, облігацій та інших цінних паперів;

- придбання прав користування землею та іншими природними ресурсами, а також інших майнових прав;
- надання позик, кредитів, майна та майнових прав і т. ін.

Особливу роль в активізації інвестиційної діяльності повинно мати страхування інвестицій від некомерційних ризиків. Важливим кроком у цьому напрямку стане приєднання України до Багатостороннього агентства по гарантіях інвестиціям (БІГА), що здійснює їх страхування від політичних та інших некомерційних ризиків.

Для забезпечення доступу іноземних інвесторів до інформації про становище на українському ринку інвестицій необхідне створення державного інформаційного центру сприяння інвестиціям, що формує банк пропозицій української сторони щодо об'єктів інвестування. Створення такого банку даних особливо важливе для регіонів, яким самостійний пошук зарубіжного інвестора не під силу через нерозвиненість їх ділової інфраструктури.

Одним із найсуттєвіших факторів, що сприяє припливові іноземних інвестицій у країну, є наявність ефективного, стабільного законодавства про іноземні інвестиції та зовнішньоекономічну діяльність. В Україні ж залишається невирішеною проблема забезпечення зарубіжних інвесторів інформацією про чинне законодавство стосовно іноземних інвестицій. Тексти законів та інструкцій недосяжні для ознайомлення. Практично немає єдиного підходу до статусу та відміни попередніх законів, тому важко визначити, які закони зберігають чинність, а які були анульовані. Щоб дати зарубіжним інвесторам уявлення про правовий режим в Україні стосовно іноземного капіталу, потрібно організувати регулярний випуск бюлетеня, що містить відповідну інформацію, кількома мовами.

Висновки.

У сучасних умовах розвитку України для значного покращення положення внутрішніх засобів в нас недостатньо і тому основні надії покладено на закордонних капіталовкладників. Особливо привабливими для іноземного інвестора є пріоритетні зони, сфери вітчизняної економіки, в яких забезпечується відносно короткий строк окупності та можливість отримання більш високого прибутку.

Зарубіжний капітал у формі підприємств із 100-відсотковою іноземною участю доцільно залучати у виробництво та переробку сільськогосподарської продукції, виробництво будівельних матеріалів, будівництво (у тому числі житлове), для випуску товарів народного споживання, у розвитку ділової інфраструктури. Через спільні підприємства Україна могла б отримати доступ до нових технологій, їх формування доцільно в тих самих галузях, що й підприємств зі 100-відсотковою іноземною участю, а також у галузі наукомістких виробництв, у сферах діяльності, які ми називаємо "екологозберігаючими".

Галузеві обмеження повинні поширюватись тільки на притік прямих інвестицій у галузі, пов'язані з безпосередньою експлуатацією національних природних ресурсів (наприклад, трубопроводи, видобувні галузі, придбання у власність землі), у виробничу інфраструктуру (енергомережі, дороги та ін.), телекомунікаційний та супутниковий зв'язок, галузі ВПК.

Надходження портфельних інвестицій слід стимулювати у всі галузі економіки. Вони забезпечують притік фінансових ресурсів без втрати контролю української сторони над об'єктом інвестування.

Література

1. Косов В., Проблемы теории и практики управления [Текст] //Проблемы повышения инвестиционной активности в Украинской экономике, К – 2005, - 412 с.
2. Шарасенко.О., Розробка державної політики. Аналітичні записки [Текст] //Вдосконалення механізму залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. К. – 2008. – 256 с.
3. Шестакова Я. Економіка. Фінанси. Право. [Текст] //Механізм державного регулювання інвестування в Україні. Наскільки він досконалий?: К-2007 - №9.